

Revitalisering Boswig De Panberg

Inleiding

Onderhavig schrijven is een toelichting betreffende de revitalisering van de zogenaamde Boswig De Panberg. Het project zal gestart worden in de winter van 2021 en afgerond worden in de winter van 2023. Verantwoordelijke voor het plan is [REDACTED] [REDACTED] vertegenwoordigd door [REDACTED] te [REDACTED]

De revitalisering dient onder vergunning plaats te vinden. Dit document biedt hiervoor de onderlegger.

Tekst :

*[REDACTED] (ecoloog en hoofd beheerswerken Stichting en Landgoed de Panberg)
[REDACTED] MTD (Stichting Beheer Landgoed de Panberg)*

Datum : 25 november 2021

Inhoud

1. Situatie: invasieve exoten in de Boswig De Panberg
2. Plan van Aanpak revitalisering
3. Landschapsherstel
4. Communicatie
5. Kosten en afstemming
6. Locaties

1. Situatie: invasieve exoten in de Boswig De Panberg

De Boswig de Panberg (specifiek de 3 percelen die zijn weergegeven in hoofdstuk 6), omvat bospercelen op Landgoed de Panberg te Eersel, welke vergaand ingepalmd zijn door Amerikaanse eik (*quercus rubra*). Deze soort is invasief en zaait zich razendsnel en agressief uit. Steeds meer bossen op de zandgronden vallen ten prooi aan deze soort. De soortenrijkdom is zeer arm geworden en onze inheemse flora en bijgevolg ook fauna lopen er substantiele schade door op en verdwijnen uiteindelijk in het geheel. Vastgesteld is dat inheemse bomen - typisch voor een Kempens bos of landschap - afsterven in grote aantallen.

Zicht op één van de dode berken die de wig rijk is. De Amerikaanse eiken verstikken als het ware de berken.

In het betreffende bosperceel zijn ondergroei-soorten als spork (*rhamnus fraxinifolia*) en lijsterbes (*sorbus aucuparia*) volledig verdwenen, met enkel nog enkele exemplaren aan de rand, welke ook zullen afsterven binnen een paar jaar. Ook de bodem is verzuurd en soorten als struikheide (*calluna vulgaris*) en bosbes (*vaccinium myrtillus*) hebben een gebrek aan licht en zijn zo goed als verdwenen. Het is dus dringend nodig om de exoten de kop in te drukken, door duurzame verwijdering van zaaibomen, maar ook de kleinere zaailingen. Het bestrijden van Amerikaanse

eiken is onderdeel van het bosbeheer beleid van Staatsbosbeheer alsook van de lokale overheden.

In het verleden heeft de gemeente Eersel een aanzet gedaan tot het verwijderen van de Amerikaanse eiken, doch de achtergebleven stronken zijn stuk voor stuk weer uitgeschoten met jonge tot 10 meter hoge takken. Dit illustreert de invasieve en hardnekkige aard van de Amerikaanse eik.

Schrijnend beeld van tientallen afgestorven inheemse sporken die door bladval en lichtconcurrentie het loodje gelegd hebben. Enkel de Amerikaanse eik overleeft. Stichting de Panberg wil de Wig revitaliseren.

Voorbeeld van uitgeschoten stronken.

Helaas is er geen opvolging meer gegeven aan deze situatie waardoor de struiklaag nog verder in de verdrukking is geraakt. Nieuwe en spontane ontwikkeling van inheemse loofsoorten is hierdoor onmogelijk. De grote en dikke “moederbomen” die nog aan de rand van de wig staan zaaïen flink uit en elke eikel die aan de rand van de “eikakker” valt, kiemt in de strooisellaag van afgevallen bladeren, die moeilijk verteren door hoge aanwezigheid van looizuur.

Een algemeen beeld in de randen van het bestand: overal kiemende Amerikaanse eiken die je niet kan uittrekken, wellicht te verwijderen middels vroeg in de kiem ondiep (strooisel laag) schoffelen (te bepalen).

Voorbeeld van een symbiotische zomersoort: de roodbruine slanke amaniet (amanita fulva). Na verwijderen van de Amerikaanse eiken zullen vele soorten uit de familie van boleten, russula's, amanieten, hanekammen, ... opnieuw tot spontane ontwikkeling komen. Zij beschermen immers onze inheemse bomenflora door mycorrhizavorming en symbiose met het wortelstelsel. Voorwaarde is wel dat inheemse loofsoorten zich weer kunnen ontwikkelen. Ik verwijs éénieder graag door naar de toelichting van het KNNV “paddenstoelen en natuurbeheer”.

De Boswig De Panberg - Noord is geregistreerd als archeologisch rijksmonument onder nummer: 527601. In het Plan van Aanpak voor revitalisering is rekening gehouden met deze status.

2. Plan van Aanpak revitalisering

Het kappen van de bomen gevolgd door het ruimen van het hout vormt de kern van de aanpak. De stobben blijven achter in de grond, worden ingesmeerd en verder onaangeroerd conform aanpak van bosbeleid gemeente Eersel. De strooisel laag (en dus niet de humuslaag) die op de bodem ligt wordt handmatig verwijderd van de percelen. Doelstelling is de oude zaadbanken van inheemse soorten ruimte te geven om weer op te bloeien. Daarnaast wordt er gedacht aan extensieve begrazing (2 à 3 runderen) waardoor jonge scheuten en de opslag van de Amerikaanse eiken verwijderd worden. Aangezien de begrazing zeer beperkt zal worden uitgevoerd zal erosie ten gevolge van deze begrazing worden voorkomen. De gehele ingreep wordt gefaseerd uitgevoerd in de winters van 2021/2022, 2022/2023 en 2023/2024. Dus in de 3 winters willen we alle Amerikaanse eiken verwijderen met uitzondering van enkele forse exemplaren die we diep genoeg ringen met een zaag. Hierdoor stopt de sapstroom gedeeltelijk en sterven de bomen - afhankelijk van de diepte van de zaagsnede - af. Niet diep genoeg zagen in de bomen heeft als risico dat de boom door ziektestress massaal veel eikels zal produceren. Dit dienen we dus grondig en diep genoeg te doen. De kronen van geringde bomen zullen tijdig worden verwijderd om windworp te voorkomen. De geringde bomen zullen overigens wel een goede uitkijk- en zangpost worden voor vogels als grote lijster, torenvalk en bosuil.

We doelen op een inheems rijke en gevarieerde biotoop, eigen aan de Kempen. Om het proces te versnellen zullen er op aantal plaatsen inheemse bomen en struiken geplant worden. Overeengekomen is dat dit zogenaamd bosplantsoen betreft: jong struweel en bomen niet hoger dan 1.50m. Naast berken en eiken zal de nadruk hier liggen op kleinere struweel soorten zoals spork, kamperfoelie en meidoorn. Planten gebeurt door een eenvoudige plantmethode genaamd "wiggen": een eenvoudige manier om zonder al teveel bodemverstoring te planten. Het resulterende visueel beeld zoals aanwezig vóór de komst van de massaal uitgezaaide exoten zal hersteld worden. Dit zal de bezoeker van De Panberg in bekoring brengen. Er zal een nieuwe zoomvegetatie ontstaan, deze is ecologisch erg belangrijk daar ze de overgang van pad, heide naar bos natuurlijk zal maken. Vooral voor dag- en nachtvlinders, zangvogels en kleine zoogdieren een erg belangrijk gegeven dat vaak over het hoofd gezien wordt in de soms overdreven focus naar bosontwikkeling met hoge soorten. Soorten voor de zoomrand zijn (niet uitputtend): spork, lijsterbes, Gelderse roos, braam, kamperfoelie en meidoorn.

3. Landschapsherstel

Waar het bestuur van Stichting de Panberg, Staatsbosbeheer alsook de gemeente Eersel naar streven is een landschap met hoge streekeigen biodiversiteit. Doel voor de wig is een inheems gemengd bos van berken, zomereiken en grove dennen.

Onderkend is dat vooral de uitvoering met aandacht en voorzichtigheid dient te geschieden. Om druk schade maximaal te vermijden zullen takkenbedden gebruikt worden om de grond te beschermen tegen insporing van de gebruikte machinerie. Er zullen niet meer van zulke tijdelijke 'werkstraten' worden aangelegd dan per se noodzakelijk. Hetzelfde geldt voor draaien en steekbewegingen met machines. Daarnaast aandacht voor het afvoeren van hout met vrachtwagens (uitrijden), hiervoor zullen specifiek geplande trajecten worden vastgesteld, dus geen willekeur in de afvoer routes tijdens het proces. Aangezien het zandbodem betreft zal de druk op de diepere lagen geen risico vormen. Uitvoering zal geschieden onder dagelijkse supervisie van [REDACTED] ecoloog en hoofd beheer Landgoed de Panberg.

Beeld van hersteld inheems bos in Alphen (NB). Een door Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers geïnfesteed perceel werd volledig hersteld. Het resultaat is een prachtig gemengd Kempens bos op zandgrond met toplagen van grove den, berk, zomereik. Perfecte ondergroei en zoomranden van spork, lijsterbes en gesnoeide zomereik langs het wandelpad.

4. Communicatie

Stichting de Panberg wil het contact met de bezoeker/recreant positief laten verlopen. Dit tijdens de omvormingswerken en erna. Hiervoor zullen educatieve borden worden geplaatst met duiding over methodiek en doel van de beheerwerken. Daarnaast zal expliciet het archeologische aspecten en de daaruit resulterende aanpak gecommuniceerd worden in de Hint het gemeenteblad van de gemeente Eersel. Wij zijn er van overtuigd dat hierdoor de bezoekers alsook mensen van de Gemeente Eersel en de Stichting trots kunnen zijn op de ontwikkelingen van een stukje Kempen dat in eer zal hersteld worden in samenhang met een respect voor het (verre) archeologisch verleden. [REDACTED] zal als beleidsmedewerker erfgoed en duurzaamheid van de gemeente Eersel de communicatie verzorgen naar de lokale archeologie community.

De recreatieve paden zullen voorzien worden van informatieborden. Inheemse planten, bomen en struiken zullen de randen gaan begroeien en het holle karakter van dit pad zal zeker nog verder kunnen geaccentueerd worden.

5. Kosten en afstemming

Kosten voor de revitalisatie zijn voor de Stichting Beheer De Panberg, Roten 11 te Eersel. In overleg met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, de gemeente Eersel en Stichting Landgoed de Panberg is besloten het geheel via een vergunningsaanvraag te laten verlopen.

Dit plan is afgestemd met de gemeente Eersel en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, in de personen van:

[Redacted]
Adviseur archeologie
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Telefoon: [Redacted]

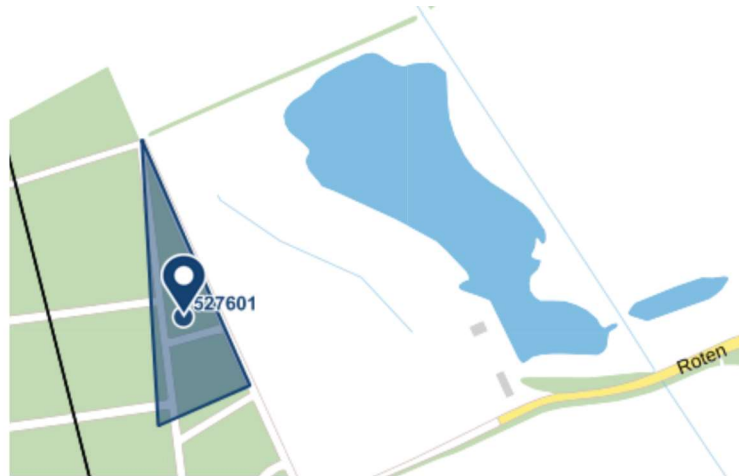
[Redacted]
Beleidsmedewerker bos, natuur en groen
Dijk 15, Eersel | Postbus 12 | 5520 AA Eersel |
Telefoon: [Redacted]

[Redacted]
Beleidsmedewerker erfgoed en duurzaamheid
Dijk 15, Eersel | Postbus 12 | 5520 AA Eersel |
Telefoon: [Redacted]

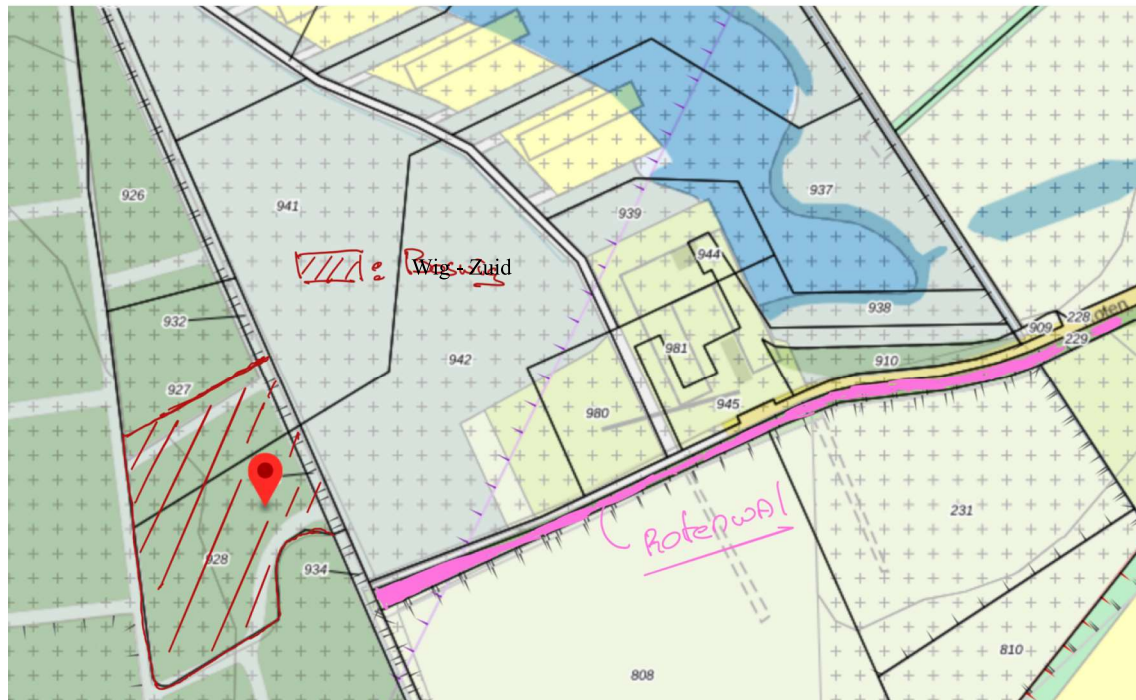
Uiterlijk 4 weken voor start van uitvoering van dit plan wordt er door [Redacted] een melding gedaan bij de ODBN via: [Melding Wet natuurbescherming-velling houtopstand met Digid](#)

6. Locaties

Onderstaand beeld toont de Boswig Panberg, gesplitst in Panberg Wig – Noord (hierin het archeologisch rijksmonument), Panberg Wig – Zuid en de Rotenwal. De percelen Panberg Wig – Noord en Panberg Wig – Zuid zijn gepacht door de eigenaren van Landgoed de Panberg. Het beheer is in handen van de Stichting Beheer Landgoed de Panberg.

Locatie Rijksmonument in Panberg Wig - Noord

Locatie Panberg Wig – Zuid en de Rotenwal